

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KONTROL ODAĞI VE KARIYER TERCİHLERİNİN ZAMAN YÖNELİMLERİ ÜZERİNDEKİ ROLÜ

Murat KIZANLIKLI *

Ece KONAKLIOĞLU**

ÖZ

Bu çalışma, üniversite öğrencilerinin zaman yönelimlerinin kariyer tercihleri ve sahip oldukları kontrol odağı türüne göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yöneliktir. Bu amaçla veri toplamaya yönelik olarak anket formu oluşturulmuştur. Anket formu öğrencilerin kariyer tercihlerinin de bulunduğu bireysel özelliklerini belirlemeye yönelik açık ve kapalı uçlu soruların yanı sıra, Zimbardo'nun Zaman Perspektifi Ölçeği ve Rotter'in Kontrol Odağı Ölçeği'nden oluşmaktadır. Anket formu geçerlilik ve güvenilirlik analizleri yapıldıktan sonra Mayıs 2015'te amaçlı örnekleme yöntemine göre belirlenmiş olan gruba uygulanmış ve geri dönüşümü sağlanan 276 anket formu değerlendirmeye alınmıştır. Verilerin analizinde betimsel analizler (yüzde ve frekans analizi), faktör analizi, t testi, Anova testi ve Tukey testlerinden yararlanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, araştırmaya katılanların kariyer tercihlerine göre sadece gelecek zaman yönelimlerinde; sahip oldukları kontrol odağı türüne göre ise gelecek zaman ve kaderci zaman yönelimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Zaman yönelimi, kontrol odağı, kariyer.

* Arş.Gör.Dr., Gazi Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Rekreasyon Yönetimi Bl.,
muratkizanlikli@gazi.edu.tr

** Yrd.Doç.Dr., Gazi Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bl.,
ece@gazi.edu.tr

**THE ROLE OF THE LOCUS OF CONTROL AND CAREER
CHOICES OF UNIVERSITY STUDENTS ON THE TIME
PERSPECTIVE**

ABSTRACT

This study is intended to determine the significance of the university students' time perspectives according to their career choices and their locus of control types. For this purpose the data was collected through questionnaire. The questionnaire includes; open and closed-ended questions to determine students' career choices, Zimbardo Time Perspective Inventory and Rotter's Locus of Control Scale. After the validity and reliability analysis of the questionnaire, data gathering was conducted on May 2015. Purposeful sampling was used as a sampling method and analysis was carried out on 276 respondents' answers. Data was analyzed by descriptive analysis (percentage and frequency analysis), factor analysis, t-test, ANOVA and Tukey tests. According to the results, only future perspective found significant according to the career choices. On the other hand, according to the type of locus of control, future and fatalistic time perspective found statistically significant.

Keywords: Time perspective, locus of control, career

GİRİŞ

İnsanlar çoğunlukla yaşamlarını devam ettirebilmek için çalışmak zorundadır. İş hayatı içinde başarılı olabilmek de büyük ölçüde bireyin iş hayatından tatmin olmasına bağlıdır. Ancak iş tatmini bireyin başarısına olumlu yönde etki ederken söz konusu işin o kişi için uygun bir iş kolu olduğunun ya da işi sevdiğinin tek başına bir göstergesi olmayabilir. Bireyin kariyer gelişiminde ilerleme olabilmesi için işin sevilen ve tercih edilen bir iş kolu olmasının önemi büyüktür (Ettington, 1998: 72). Birey iş hayatının temelini oluşturacak kariyer tercihini ortaya koyarken bundan başka birçok farklı unsur da etkili olabilmektedir. Örneğin cinsiyet, ırk, aile yönlendirmesi/desteği, akademik başarı, sosyo-ekonomik statü ve öz benlik/özsayı (Esters ve Bowen, 2005:25) bunlardan sadece bazılarıdır. Bu çalışmada ise, üniversite öğrencilerinin zaman yönelimlerinin ortaya çıkmasında, kişisel ve psikolojik özelliklerine odaklanan bir bakış açısıyla kariyer tercihleri ve sahip oldukları kontrol odağı türünün rolü üzerinde durulmaktadır.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Kişisel özelliklerin bireylerin meslek tercihleri üzerindeki etkisi çalışmalara sıklıkla konu olmaktadır. Tercih, Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe sözlüğe göre “yeğlemek, bir şeyi öbürüne göre daha iyi, üstün veya önemli saymak” anlamına gelmektedir. Kariyer tercihi ise bir işi bir diğer işe karşın seçmek anlamına gelirken, kariyer seçiminde iki önemli unsur ön plana çıkmaktadır; Alternatif kariyer fırsatlarının varlığı ve kariyer fırsatlarına ilişkin bireysel/kişisel tercihler (Agarwala, 2008: 363).

Kariyer tercihini derinlemesine inceleyen Carpenter ve Foster (1977) ve Beyon vd. (1998) üç faktöre işaret ederek konuyu incelemişlerdir. Bunlar: (1) içsel (işe olan ilgi, kişisel olarak işten tatmin olmak); (2) dışsal (işin uygunluğu, iyi ücretleme); (3) kişilerarası (ailenin ve önemli kişilerin etkisi) faktörlerdir.

Kariyer tercihinde etkin olan içsel faktörleri inceleyen araştırmacılar kültür gibi kariyer tercihi üzerinde etkili olabilecek değişkenler açısından konuyu detaylandırarak ele almışlardır (Agarwala, 2008: 364-365). Çalışmalardaki araştırma konularına benzer olarak kariyer üzerinde etkili olabilecek zaman yönelimi değişkenine odaklanarak öğrencilerin kariyer tercihleri içsel faktörler açısından da inceleme konusu yapılmıştır. Ancak zaman yönelimin bireydeki oluşum sürecinde etkili olabileceği düşünülen etkenlerin de göz önünde bulundurulmasının gerekliliği de düşünülerek bireyin iç ve dış kontrol odağı da konuyla ilişkilendirilmiştir. Bu yolla konuya derinlemesine bir bakış açısı kazandırılacaktır.

1.1. Kontrol Odağı

Kontrol odağı kavramı, sosyal öğrenme kuramı çerçevesinde yapılandırılmış ve bir kişilik özelliği olarak tanımlanarak ilk kez Rotter (1966) tarafından kullanılmıştır. Kontrol odağı inancı, bireylerin yaşadıkları pekiştirmelerin, yani elde ettikleri sonuçların, ödüllerin ya da başarı veya başarısızlık durumlarının, nelere atfedildiği ile ilişkilidir. Bu atıflar, bireyin kendisi dışındaki şans, kader ve güçlü diğer insanlar gibi faktörlere yüklenebilmekle birlikte, kendi davranışlarının bir sonucuna da bağlanabilmektedir (Basım ve Şeşen, 2003:160).

Kontrol odağı (Locus of Control), örgütsel davranışı etkileyen temel kişilik özelliklerinden birisidir. Bazı kişiler kendi kaderlerini kendilerinin tayin edebileceğine inanırlar. Bunlar iç denetim odağı sahibi kişilerdir. Bazılarına göre ise kaderleri alınlarına yazılmıştır. Dıştan denetime inanan bu kişilerce olaylar, talih ve şans eseridir. Yapılan araştırmalarda iç denetim odağına sahip kişilerin daha az stresli oldukları görülmüştür (Can, 1992:281).

Kontrol odağının, bireysel farklılıkları tanımlamada önemli bir yeri vardır. Kontrol odağı, kişilik kuramıyla ilgili yapılan en yaygın çalışmalardan birisidir ve örgüt çalışanlarının davranışlarının ortaya konulmasında sıklıkla kullanılmaktadır (Spector vd., 2002: 454).

İlk kez 1966 yılında, Rotter tarafından kullanılan “kontrol odağı” kavramının iç ve dış kontrol boyutu önceleri birçok araştırmacı tarafından birbirini dışlayan iki kavram olarak kullanılsa da, daha sonraları birbirleriyle iç içe çok boyutlu bir kavram olarak benimsenmiş ve ele alınmıştır (Lam ve Mizerski, 2005: 218).

Kontrol odağı kavramı bireylerin başarı ya da başarısızlıklarına yükledikleri anlamlara göre iç ve dış kontrol odağı olmak üzere iki boyutta ele alınmaktadır.

Rotter iç kontrol odağını; olay ve durumları kendi davranışına ya da göreceli olarak kalıcı özelliklerine bağlı olarak algılayan kişinin sahip olduğu kontrol odağı inancı olarak tanımlamaktadır (Küçükkaragöz, 1998:15).

Rotter, bir pekiştirmenin ya da sonucun, birey tarafından kendi davranışlarına bağlı olmadan sonuçlandığı şeklinde algılanması durumunda, bunun tipik olarak “şans, kader ve kısmet”in sonuçları olarak benimsendiğini belirtmektedir. Bunun dışında birey, olayların nedeni olarak, kendisini çevreleyen büyük ve karmaşık güçleri de görebilir. Davranışlarının ya da başlarına gelen olayların kendileri tarafından değil de daha çok dış güçler tarafından belirlendiğine inanan bireyler, bu inançlarının derecesine göre dış kontrollü olarak tanımlanmaktadır (Basım ve Şeşen, 2003:160).

İç ve dış kontrol odaklı kişilerin özelliklerini ortaya koyucu çalışmalarda iç kontrol odaklıların olumsuz etkilere daha fazla direnen, kişisel özgürlüklerinin sınırlandırılmasına güçlü bir tepki gösteren, kendilerini daha etkili, güvenli ve bağımsız kişiler olarak algılayan, olumlu benlik kavramına sahip, atılgan ve girişimci kişiler oldukları ortaya konmuştur. Buna karşılık dış kontrol odaklıların, çevre üzerinde kontrollerinin olmadığına inandıklarından dolayı daha pasif, kendilerine ve başkalarına daha az güvenen, toplumsal kabul ihtiyaçları az olan kimseler olduğu saptanmıştır. Bütün bu sonuçlar iç kontrol odaklı olmanın olumlu bir kişilik özelliği olduğu kanısını kuvvetle vurgulamaktadır (Malki, 1998:13).

Dış kontrol odağı eğilimi ile psikopatolojiye yatkınlık arasında ilişki olduğu ve dışsal kontrol odağına sahip bireylerde “özkıyım” (kişinin benliğine yönelmiş bir saldırganlık hali) girişimlerinin daha sık ortaya çıktığı bildirilmektedir (Liu vd., 2005:444). İç kontrol odağına sahip bireyler ise, gelecekteki davranışlarını belirlemede kendilerine katkı sağlayacağına inandıkları çevresel uyarıcı ya da değişimlere dış kontrol odağına sahip bireylerden daha fazla duyarlılık gösterirler; çevresel koşulları değiştirme konusunda daha fazla adım atarlar ve yeteneklerine veya başarıya da başarısızlıklarına daha fazla önem verirler (Basım ve Şeşen, 2003:160). Peterson ve arkadaşlarına göre de (1991); dış kontrol odağı hissini artırması, bireyin kendi kariyer karar verme becerisindeki güvenini sınırlandırmakta ve kariyer karar verme sürecini zorlaştırmaktadır (Öztemel, 2012:462). Bununla birlikte yapılan araştırmalar (Blustein, 1987; Taylor, 1982) iç kontrol odağına sahip olan üniversite öğrencilerinin dış kontrol odağına sahip olanlarla kıyaslandığında daha yüksek mesleki olgunluk davranışlarına sahip olduklarını ortaya koymuştur (Brown vd. 2000:55).

İlgili literatür incelendiğinde, kontrol odağının mesleki kararsızlık (Öztemel, 2012; Şahin vd. 2015), mesleki sonuç beklentisi (Işık, 2013), kariyer kararı verme (Lease, 2004; Gadassi vd. 2013; Gati, 2011; Taylor ve Popma, 1990), mesleki olgunluk (Blustein, 1987; Taylor, 1982) ve örgüt içi girişimcilik (Çetin, 2011) gibi konularda araştırıldığı görülmektedir.

Kontrol odağı kavramı, ifade edildiği üzere bireylerin davranışlarını ve çevresinde gelişen olayları kendi iradeleri dahilinde ya da kontrolleri dışında dışarıdan geliştiklerine olan inançları ile ilgilidir. Bu çalışmada ele alınan bir başka kavram olan zaman yönetimi de bireylerin zamana yükledikleri anlam itibarıyla alt boyutlarıyla incelendiğinde kontrol odağı ile yakından ilişkili bir kavram olduğunu söylemek mümkündür.

1.2. Zaman Yönelimi

Zaman sanatçıların, felsefecilerin veya bilim insanlarının uzun zamandır üzerinde düşündüğü, anlamaya çalıştığı ve insan üzerinde bıraktığı etkilerin neler olduğunun adlandırılmaya çalışıldığı tarihi ve felsefi bir konudur. Sosyalleşme süreci içinde önemli bir yeri olan zaman algısının bireyin davranışları ile ele alınması 19. Yüzyılın ilk çeyreğinde Pierre Janet tarafından gerçekleştirilmiştir (D'Alessio, Guarino, De Pascalis ve Zimbardo, 2003:334). Dekart, geçmişte zamanın yaratılıştan gelen doğal bir unsur olduğunu ifade ederken, Copernian ve Newton Devrimi ile zaman reel, araştırılabilir ve ölçülebilir bağımlı bir değişken haline gelmiştir. Kant ise psikolojik açıdan zamanı ele alırken, pozitivizmle birlikte zaman yeniden sosyal ve bireysel deneyimlerin bağımsız değişkeni haline gelmiştir. Diğer bir ifade ile zamanın, insan deneyimleri ve yaşantıları ile birlikte ele alınabilirliği, psikologların konuya ilgi duymasına neden olmuştur. Zamanı, fiziksel bir olgu olarak değerlendirmenin yanı sıra psikolojik bir olgu olarak ele almaya başlayan psikologlar, bireylerin davranışlarının organize edilebilmesi ve yaşam deneyimlerinin anlamlandırılabilmesi için, zamana yönelik algılamaları incelemeye başlamışlardır (Drake vd., 2008). Son yıllarda ise Zimbardo ve arkadaşlarının çalışmaları ile (Zimbardo ve Boyd, 1999; Zimbardo, Keough ve Boyd, 1997) zaman algısı yeniden ilgi çekici bir hal almıştır.

Holman ve Zimbardo (2009); geçmiş, şimdi ve gelecek zaman yönelimlerinin incelenmesinin, insanların psikolojik ve sosyal dünyalarını anlamada önemli olduğunu düşünmektedir. Diğer bir ifade ile kişinin, geçmişe, şimdiye veya geleceğe yönelik algılamaları olarak tanımlanan zaman perspektifinin (Gjesme, 1979), bireyin mevcut davranış, duygu ve düşünceleri üzerinde güçlü bir etki yarattığı ileri sürülmüştür (Zimbardo ve Boyd, 1999). Zaman perspektifinin (zaman algısının) “küçük yaşlardan itibaren belli bilişsel becerilerle gelişip, sosyokültürel faktörlerle şekillenerek kişiliğe büyük bir etkide” bulunduğu ileri sürülmüştür (İmamoğlu ve Güler, 2007:119). Bu noktada zaman algısının bireylerin hayatlarındaki tercihleri üzerinde etkisi olduğu ve belki de bireyin hayatına bu zaman algısının yön verebileceği düşünülebilir.

Geçmiş, günümüz ve geleceğe ilişkin algılamaların davranış ve psikolojik süreçler üzerinde çeşitli etkilere sahip olduğunun (Zimbardo ve Boyd, 1999; Zimbardo, Keough ve Boyd 1997) ortaya konmasına karşın, meslekler psikolojisi alanında yapılan çalışmaların genel olarak gelecek zaman yönelimi ile kariyer üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir (Savickas, Silling ve Schwartz, 1984; Treadway vd., 2010; Taber, 2013). Diğer bir ifade ile yapılan araştırmalar incelendiğinde geçmiş, günümüz veya gelecek zaman algılamalarının hepsinin bir arada kariyer açısından değerlendirildiği çalışma

sayısı oldukça azken, Türkçe yazında konuya bu açıdan yaklaşan çalışmaya rastlanamamıştır. Bu çalışmada ise zaman yönelimi beş ayrı zaman perspektifini (geçmiş olumlu değerlendirme, geçmiş olumsuz değerlendirme, şimdide yazgıcı, şimdide hazcı ve gelecek yönelimli) (Zimbardo ve Boyd, 1999) kapsayacak şekilde araştırılmıştır.

Az sayıda olmasına karşın çalışmalar bireyin kariyer tercihi üzerinde gelecek, şimdi ve geçmişe yönelik zaman algılamasının etkisi olduğunu ortaya koymuştur (Taber, 2013). Buradan hareketle çalışmada üniversite öğrencilerinin gelecekteki meslek tercihleri/çalışma kolları üzerinde zaman algısının etkisi incelenmektedir.

Alacatlı (2013) ise üniversite öğrencilerinin zaman perspektifleri ile beş faktörlü kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemiş ve zaman perspektifi ile beş faktörlü kişilik özelliği arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Buna göre, geçmiş olumlu değerlendirme zaman perspektifi; dışadönüklük, açıklık, uyumluluk ve sorumlulukla pozitif yönde, geçmiş olumsuz değerlendirme ise nevrozizm ile pozitif yönde ilişkilidir. Şimdide yazgıcı ile dışadönüklük arasında ise pozitif, şimdide hazcı ile hem dışadönüklük hem açıklık arasında yine pozitif yönlü ilişki tespit edilmiştir. Gelecek yönelimi ile de uyumluluk ve sorumluluk arasında pozitif yönlü ilişki olduğu ortaya konmuştur.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, üniversite öğrencilerinin zaman yönelimlerinin kariyer tercihleri ve sahip oldukları kontrol odağı türüne göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yöneliktir. Araştırma hipotezleri oluşturulurken bağımlı değişken olan zaman yönelimi kavramı kendi içerisinde beş ayrı zaman boyutuna (gelecek zaman, geçmişe yönelik olumlu, geçmişe yönelik olumsuz, hazcı ve kaderci) ayrıldığı için H_1 ve H_2 hipotezleri alt hipotezlere ayrılmıştır. Çalışmada araştırılan esas ve alt hipotezler şu şekildedir:

H_1 : Araştırmaya katılanların zaman yönelimleri kariyer hedeflerine göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H_{1a} : Araştırmaya katılanların gelecek zaman yönelimleri kariyer hedeflerine göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H_{1b} : Araştırmaya katılanların geçmişe yönelik olumsuz zaman yönelimleri kariyer hedeflerine göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H_{1c} : Araştırmaya katılanların geçmişe yönelik olumlu zaman yönelimleri kariyer hedeflerine göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H_{1d}: Araştırmaya katılanların hâzıcı zaman yönelimleri kariyer hedeflerine göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H_{1e}: Araştırmaya katılanların kaderci zaman yönelimleri kariyer hedeflerine göre anlamlı bir farklılık gösterir.

Araştırmanın ikinci hipotezi ise zaman yönelimlerinin kontrol odağına göre farklılık gösterip göstermediği üzerine kurulmuş ve beş ayrı alt hipoteze ayrılmıştır:

H₂: Araştırmaya katılanların zaman yönelimleri kontrol odaklarına göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H_{2a}: Araştırmaya katılanların gelecek zaman yönelimleri kontrol odaklarına göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H_{2b}: Araştırmaya katılanların geçmişe yönelik olumsuz zaman yönelimleri kontrol odaklarına göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H_{2c}: Araştırmaya katılanların geçmişe yönelik olumlu zaman yönelimleri kontrol odaklarına göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H_{2d}: Araştırmaya katılanların hâzıcı zaman yönelimleri kontrol odaklarına göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H_{2e}: Araştırmaya katılanların kaderci zaman yönelimleri kontrol odaklarına göre anlamlı bir farklılık gösterir.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırma lisans düzeyinde turizm eğitimi almakta olan öğrencilere yönelik gerçekleştirilmiştir. Anket formları öğrencilere 2015 yılının Mayıs ayında uygulanmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemiyle öğrencilere anket formları rastgele dağıtılmış ve geri dönüşümü sağlanan anketlerden 276 tanesi değerlendirilmeye alınmıştır.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır. Hazırlanan anket formları üç bölümden oluşmaktadır. Anket formunun birinci bölümünde katılımcıların bireysel özelliklerini elde edebilmeye yönelik kapalı ve açık uçlu sorular yer almaktadır.

İkinci bölümünde ise Zimbardo'nun Zaman Yönelimi Ölçeği bulunmaktadır. Zaman perspektifi kategorilerini belirlemek için kullanılan ölçek literatürde Zaman Perspektifi Envanteri (Zimbardo ve Boyd, 1999) olarak kullanılmaktadır. Zimbardo Ölçeği güvenilirlik ve geçerlilik testleri yapılarak Türkçe'ye uyarlaması yapılmış bir ölçek olup (Sağlam Arı, Yücel

Toy ve Boylu, 2012) 5'li likert tip katılım derecesini ölçmekte olan 56 maddeden oluşmaktadır. Ölçek 5 ayrı zaman perspektifi belirlenmiş olup ölçek geçmişini olumlu değerlendirme, geçmişini olumsuz değerlendirme, şimdide kaderci, şimdide hazcı ve gelecek zaman yönelimi şeklinde tanımlanmıştır.

Geçmişini olumlu değerlendirme, kişinin geçmişine yönelik sıcak ve duygusal tutumlarını ifade etmektedir. Zimbardo Zaman Yönelimi Ölçeği'nde zamanın bu boyutu "*güzel zamanlara ilişkin mutlu hatıralar kolayca aklıma gelir*" gibi geçmişe yönelik olumlu ifadeleri kapsamaktadır. Geçmişini olumsuz değerlendirme diğer bir deyişle geçmişe yönelik olumsuz zaman yönelimi ise, kişinin geçmişine negatif veya kaçınmaya yönelik bir bakış açısını ifade etmektedir. Bu boyuttaki maddeler "*geçmişim, hakkında düşünmeyi istemediğim çok fazla kötü hatıralarla dolu*" gibi geçmişe yönelik olumsuz yargıları içermektedir. Gelecek zaman yönelimi ise geleceğe yönelik genel bir eğilimi ifade etmektedir. Zaman yöneliminin bu boyutunda, gelecekteki amaçlar ve ödüller için çaba gösterme durumu söz konusudur. Ölçekteki "*Yapılması gereken bir iş olduğunu bildiğim zaman, beni bu işten caydıracak şeylere karşı direnebilme gücüm vardır*" şeklindeki geleceğe ve gelecekteki amaçlara yönelik ifadeler bu zaman boyutunu temsil etmektedir. Hazcı zaman yönelimi ise, hayata ve zamana yönelik hedonist, risk alan ve umursamaz tavırlarla ilgilidir. Zamanın bu boyutuna ilişkin "*risk almak hayatımı sıkıcı hale gelmekten kurtarır*" şeklindeki ifadeler bulunmaktadır. Kaderci zaman yönelimi de, hayata ve geleceğe ilişkin yazgısal, çaresiz ve umutsuz anlayışı ifade etmektedir. "*Olaakla öleceğin önüne geçilemeyeceği için, benim şu an ne yaptığının bir önemi yok*" türünde kaderci ifadelerle temsil edilmektedir (Zimbardo ve Boyd, 1999).

Rotter (1966)'in İç ve Dış Kontrol Odağı Ölçeği (RİDKO) ise, bireylerin genellenmiş kontrol beklentilerinin içsellik-dışsallık boyutu üzerindeki konumunu; pekiştiricilerin bireyin kendi içindeki ya da dışındaki güçlerin (şans, kader vb.) kontrolünde olduğuna dair sahip olduğu genel beklenti ya da inancı ölçmektedir. Ölçeğin Türkçeye uyarlanması Dağ (1991; 2002) tarafından yapılan ölçek, 29 maddeden oluşmakta ve iki seçeneklidir. Katılımcılardan her maddedeki iki ifadeden yalnızca kendisine uygun olan bir ifadeyi işaretlemesi istenir. 29 maddenin 6'sı (1, 8, 14, 19, 24, 27) dolgu maddesi olduğu için puanlanmamaktadır. Diğer sorulardan 2, 6, 7, 9, 16, 17, 18, 20, 21, 23, 25 ve 29. maddelerin "a" seçenekleri; 3, 4, 5, 10, 11, 12, 13, 15, 22, 26 ve 28. Maddelerin ise "b" seçenekleri 1'er puan almaktadır. Böylece ölçeği cevaplayan bireyler 0 ile 23 arasında bir toplam puan alabilmektedir. Yükselen puanlar, dış kontrol odağı inancında artışı göstermektedir (Küçükkaragöz vd. 2013:4).

2.4. Verilerin Analizi

Anket formundan elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarıldıktan sonra istatistik programıyla analiz edilmiştir. Araştırmaya katılanların bireysel özellikleri ile ilgili verilere betimsel (yüzde ve frekans) analiz yapılmıştır. Bu çalışmadaki değişkenlerin ve verilerin normal dağılım göstermesi, verilerin nicel özellikte olması, örnekleme oluşturan deneklerin birbirinden bağımsız olması, örneklem büyüklüğünün 30'dan büyük olması ve varyansların homojen olmasından dolayı hipotezlerin test edilmesinde parametrik testler kullanılmıştır. Verilerin analizinde faktör ve güvenilirlik, yüzde ve frekans analizlerinin yanı sıra, hipotezlerin test edilmesine yönelik olarak parametrik testlerden; bağımsız örneklemler için t-testi, bağımsız örneklemler için tek faktörlü varyans analizi (Anova) ve çoklu karşılaştırma (Tukey) analizi yapılmıştır.

3. BULGULAR

Tanımlayıcı ve hipotezlerin test edilmesine yönelik yapılan analizlerden önce, araştırmada kullanılan ölçeklerin faktör ve güvenilirlik analizleri sonuçlarına yer verilmiştir. Faktör analizinin yapılabilmesi için, verilerin faktör analizine uygunluğunu test etmek amacıyla, öncelikle Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterlilik testi ve Bartlett's test uygulanmıştır. Kontrol odağı ölçeğindeki her maddenin hem iç hem de dış kontrol odağı ile ilgili maddeleri içermesi nedeniyle faktör analizi yapılamamıştır. KMO değerleri Zimbardo Zaman Yönelimi Ölçeği için 0,705 olarak ortaya çıkmıştır. Bu değerden hareketle, Zimbardo Zaman Yönelimi Ölçeği'nin veri yapısının faktör analizi yapabilmek için yeterli olduğunu söylemek mümkündür. Bartlett testi sonucuna göre ise, elde edilen ki kare değerlerinin 0.01 düzeyinde anlamlı olduğu ve bu sonuçlara göre faktör analizinin uygulanabileceği ifade edilebilir. Yapılan faktör analizi sonucunda öz değeri 1'in üzerinde çıkan 5 faktörlü bir yapı ortaya çıkmış ve sonuçlar Tablo 1'de gösterilmiştir:

Tablo1: Zimbardo Zaman Yönelimi Ölçeği'ne İlişkin Faktör Analizi Sonuçları

Madde No	Faktör 1 (Gelecek)	Faktör 2 (Olumsuz Geçmiş)	Faktör 3 (Hazcı)	Faktör 4 (Olumlu Geçmiş)	Faktör 5 (Kaderci)
6	0,641				
10	0,672				
13	0,591				
21	0,409				
30	0,574				
40	0,706				
43	0,641				
45	0,577				
51	0,441				
16		0,589			
22		0,530			
25		0,576			
27		0,650			
34		0,750			
50		0,762			
54		0,589			
17			0,604		
26			0,681		
28			0,389		
31			0,705		
32			0,652		
42			0,740		
2				0,620	
7				0,495	
11				0,545	
15				0,552	
20				0,597	
29				0,481	
49				0,494	
14					0,588
38					0,513
39					0,583
53					0,562

Yapılan faktör analizi sonucunda faktör yükleri düşük olan 23 madde aşamalı olarak analizden çıkartılmış ve 33 maddeli beş faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Buna göre 9 madde gelecek zaman yönelimini, 7 madde geçmişe yönelik olumsuz zaman yönelimini, 6 madde hazır zaman yönelimini, 7 madde geçmişe yönelik olumlu zaman yönelimini ve 4 madde de kaderci zaman yönelimini temsil eden maddeler olarak gruplanmıştır (Tablo 1).

Ayrıca kullanılan ölçeklere Cronbach Alpha güvenilirlik analizi yapılmıştır. Zimbardo Zaman Yönelimi Ölçeği için alfa katsayısı $\alpha=0,76$; Kontrol Odağı için ise $\alpha=0,71$ olarak tespit edilmiştir. Alfa katsayısının değerinden hareketle ölçeğin güvenilirlik durumu için 0,60-0,80 arası oldukça güvenilir, 0,80-1,00 arası ise yüksek derecede güvenilir olarak değerlendirilebilir (Akgül ve Çevik, 2003:436). Bu nedenle araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenilirlik derecesini oldukça güvenilir olarak ifade etmek mümkündür.

Araştırmaya katılanların bireysel özellikleri için tanımlayıcı istatistiklerden yüzde ve frekans analizi yapılmış ve elde edilen bulgular tablolaştırılmıştır. Tablo 2’de araştırmaya katılanların bireysel özelliklerine ilişkin yüzde ve frekans analizi sonuçları yer almaktadır.

Tablo2. Araştırmaya Katılanların Bireysel Özelliklerine Göre Yüzde ve Frekans Analizi Sonuçları

Cinsiyet	f	%	Bölüm	f	%
Kadın	152	55,1	Seyahat İşletmeciliği	143	51,8
Erkek	124	44,9	Turizm İşletmeciliği	133	48,2
<i>Toplam</i>	<i>276</i>	<i>100</i>	<i>Toplam</i>	<i>276</i>	<i>100</i>
Sınıf	f	%	Harcama	f	%
1	80	29	500 TL ‘den az	148	53,6
2	3	1,1	500 TL-1000 TL	108	39,1
3	141	51,1	1000 TL-1500 TL	13	4,7
4	16	5,8	1500TL ve üzeri	6	2,2
<i>Toplam</i>	<i>240</i>	<i>87</i>	<i>Toplam</i>	<i>275</i>	<i>99,6</i>
Konaklama	f	%	Yetiştığı Yer	f	%
Aile ile birlikte	99	35,9	İl	193	69,9
Devlet yurdu	81	29,3	İlçe	69	25
Öğrenci evi	59	21,4	Köy	11	4
Özel yurt	30	10,9	Kasaba	3	1,1
<i>Toplam</i>	<i>275</i>	<i>99,6</i>	<i>Toplam</i>	<i>276</i>	<i>100</i>

Tablo 2'deki verilere göre araştırmaya katılanların çoğunluğu kadınlardan (%55,1), seyahat işletmeciliği b6l6m6 (%51,8) ve 3. sınıf 6ęrencilerinden (%51,1) oluşmaktadır. 6ęrencilerin çoğunluğu (%53,6) aylık harcama miktarlarının 500 TL'den az olduğunu ifade etmişlerdir. Bununla birlikte 6ęrenciler diğer gruplara kıyasla ağırlıklı olarak (%35,9) aile ile birlikte kalmaktadırlar. Yetiştikleri yer açısından ise b6y6k bir kısmı (%69,9) il merkezinde yetişmişlerdir.

Araştırmaya katılanlardan 6niversite sonrasındaki kariyer hedefleri sorulmuş ve elde edilen bulgulara Tablo 3'te yer verilmiştir:

Tablo3. Araştırmaya Katılanların Kariyer Hedeflerine G6re Y6zde ve Frekans Analizi Sonuçları

Kariyer Hedefi	f	%
Turizm sekt6r6	96	34,8
Akademisyen	62	22,5
Devlet Memuru	53	19,2
Kendi işi	47	17
<i>Toplam</i>	258	93,5

Tablo 3'teki bulgulara g6re araştırmaya katılan 6ęrenciler ağırlıklı olarak turizm sekt6r6nde çalışmak istemektedirler (%34,8). Bunu %22,5 ile akademisyen olmak isteyenler, %19,2 ile devlet memuru olmak isteyenler ve %17 ile kendi işini kurmak isteyenler takip etmektedir.

Tablo 4'te ise RİDKO 6leği bulgularına g6re araştırmaya katılanların ağırlıklı olarak hangi kontrol odağı t6r6ne sahip olduklarını g6stermeye y6nelik yapılan y6zde ve frekans analizi sonuçları yer almaktadır.

Tablo4. Araştırmaya Katılanların Sahip Oldukları Kontrol Odağı T6r6ne G6re Y6zde ve Frekans Analizi Sonuçları

Kontrol Odağı	f	%
İç Kontrol Odağı	157	56,9
Dış Kontrol Odağı	119	43,1
<i>Toplam</i>	276	100

Tablo 4'teki bulgulara g6re araştırmaya katılanların çoğunluğu (%56,9) evresindeki olaylara kendilerinin y6n verebileceklerine inanan, yaşantılarını kendi 6zelliklerine ve davranışlarına g6re yorumlayan iç kontrol odağına sahip bireylerden oluşmaktadır.

Tanımlayıcı istatistiklerden sonra araştırma hipotezlerini test etmeye yönelik olarak gerçekleştirilen parametrik analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Bu kapsamda Tablo 5'te araştırmanın birinci hipotezini (H_1 : Araştırmaya katılanların zaman yönelimleri kariyer hedeflerine göre anlamlı bir farklılık gösterir.) test etmeye yönelik olarak yapılan bağımsız örneklem için tek faktörlü varyans analizi (Anova) ve Tukey testi sonuçlarına yer verilmiştir:

Tablo 5. Araştırmaya Katılanların Kariyer Hedefleri ile Zaman Yönelimleri Arasındaki Farklılığa İlişkin Anova testi ve Tukey testi Sonuçları

Zaman Yönelimi	Kariyer Hedefi	n	\bar{X}	s.s.	F	p	Tukey HSD
Gelecek zaman	<i>Turizm Sektörü^a</i>	96	3,53	0,64	6,206	0,000*	b-a c-a c-d
	<i>Akademisyen^b</i>	62	3,85	0,52			
	<i>Devlet Memuru/Kamu^c</i>	53	3,89	0,59			
	<i>Kendi İş^d</i>	47	3,56	0,63			
Geçmişe yönelik olumsuz	<i>Turizm Sektörü</i>	96	3,13	0,76	2,186	0,090	-
	<i>Akademisyen</i>	62	2,93	0,76			
	<i>Devlet Memuru/Kamu</i>	53	2,91	0,79			
	<i>Kendi İş</i>	47	3,24	0,90			
Geçmişe yönelik olumlu	<i>Turizm Sektörü</i>	96	3,76	0,53	0,723	0,539	-
	<i>Akademisyen</i>	62	3,78	0,53			
	<i>Devlet Memuru/Kamu</i>	53	3,88	0,60			
	<i>Kendi İş</i>	47	3,72	0,67			
Hazcı	<i>Turizm Sektörü</i>	96	3,79	0,63	1,878	0,134	-
	<i>Akademisyen</i>	62	3,65	0,66			
	<i>Devlet Memuru/Kamu</i>	53	3,70	0,69			
	<i>Kendi İş</i>	47	3,93	0,65			
Kadercı	<i>Turizm Sektörü</i>	96	2,43	0,64	2,520	0,058	-
	<i>Akademisyen</i>	62	2,35	0,74			
	<i>Devlet Memuru/Kamu</i>	53	2,22	0,67			
	<i>Kendi İş</i>	47	2,61	0,91			

*p<0,05

Tablo 5'te, araştırmaya katılanların zaman yönelimlerinin kariyer hedeflerine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Anova testi ve Tukey testi sonuçları yer almaktadır. Bu sonuçlardan hareketle katılımcıların kariyer hedeflerine göre sadece gelecek zaman yönelimlerinde bir farklılık tespit edilmiştir. Farklılığın kaynağını belirlemeye yönelik yapılan Tukey testi

sonuçlarına göre ise; akademisyen olmak isteyenlerin turizm sektöründe çalışmak isteyenlere; devlet memuru olmak isteyenlerin ise hem turizm sektöründe çalışmak isteyenlere hem de kendi işini kurmak isteyenlere kıyasla daha fazla gelecek zaman yönelimine sahip olduklarını ifade etmek mümkündür.

Bu bulgulardan hareketle kariyer hedefinin gelecek zaman yönelimi üzerinde farklılığa sebep olduğunu öne süren alt hipotezin kabul edilmesi sebebiyle (H_{1a} : Araştırmaya katılanların gelecek zaman yönelimleri kariyer hedeflerine göre anlamlı bir farklılık gösterir.) araştırmanın birinci hipotezinin kabul edildiğini ifade etmek mümkündür.

Tablo 6’da ise araştırmanın bir diğer hipotezinin (H_2 : Araştırmaya katılanların zaman yönelimleri kontrol odaklarına göre anlamlı bir farklılık gösterir.) test edilmesine yönelik yapılan bağımsız örneklem için t-testi sonuçlarına yer verilmiştir:

Tablo6. Araştırmaya Katılanların Kontrol Odakları ile Zaman Yönelimleri Arasındaki Farklılığa İlişkin t testi Sonuçları

Zaman Yönelimi	Kontrol Odağı	n	\bar{X}	s.s.	t	p
Gelecek Zaman	<i>İç Kontrol Odağı</i>	157	3,81	0,61	3,786	0,000*
	<i>Dış Kontrol Odağı</i>	119	3,53	0,62		
Geçmişe Yönelik Olumsuz	<i>İç Kontrol Odağı</i>	157	3,02	0,75	1,363	0,174
	<i>Dış Kontrol Odağı</i>	119	3,16	0,88		
Geçmişe Yönelik Olumlu	<i>İç Kontrol Odağı</i>	157	3,77	0,59	0,000	1,000
	<i>Dış Kontrol Odağı</i>	119	3,77	0,54		
Hazcı	<i>İç Kontrol Odağı</i>	157	3,77	0,65	0,014	0,989
	<i>Dış Kontrol Odağı</i>	119	3,77	0,66		
Kaderci	<i>İç Kontrol Odağı</i>	157	2,19	0,65	5,399	0,000*
	<i>Dış Kontrol Odağı</i>	119	2,66	0,73		

* $p < 0,05$

Tablo 6’deki t testi sonuçlarına göre, iç ve dış kontrol odaklarının gelecek zaman yönelimi ve kaderci zaman yönelimleri üzerinde bir farklılığa sebep olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Buna göre ortalamalar karşılaştırıldığında iç kontrol odağına sahip bireylerin dış kontrol odağına sahip olanlara kıyasla daha fazla gelecek zaman yönelimine sahip olduğu, dış kontrol odağına sahip bireylerin ise iç kontrol odağına sahip olanlara kıyasla daha fazla kaderci zaman yönelimine sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Bu bulgular

sonucunda ilgili alt hipotezlerin (H_{2a} ve H_{2e}) desteklenmesinden dolayı araştırmanın ikinci hipotezinin (H_2 : Araştırmaya katılanların zaman yönelimleri kontrol odaklarına göre anlamlı bir farklılık gösterir.) kabul edildiğini söylemek mümkündür.

SONUÇ

Bu araştırmada, üniversite öğrencilerinin zaman yönelimlerinin kariyer tercihleri ve sahip oldukları kontrol odağı türüne göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır.

Elde edilen bulgulara göre, araştırmaya katılan öğrenciler üniversite sonrasında ağırlıklı olarak turizm sektöründe çalışmak istemektedirler. Bu bulgudan hareketle, turizm fakültelerinin öncelikli amacının turizm sektörünün ihtiyaç duyduğu nitelikli işgücünün yetiştirilmesini sağlamak olması nedeniyle, öğrencilerin bu misyonla uyumlu olarak sektöre devam etmek istedikleri görülmektedir.

Araştırmaya katılanların çoğunluğu iç kontrol odağına sahip bireylerden oluşmaktadır. Yani, araştırmaya katılan yöneticilerin çoğunluğunun, olay ve durumları kendi davranışlarına ya da göreceli olarak kalıcı özelliklerine bağlı olarak algılayan iç kontrol odağına sahip kişilerden olduklarını ifade etmek mümkündür.

Araştırmanın amaçları doğrultusunda oluşturulan hipotezler test edilmiştir. Hipotezlerden ilki; araştırmaya katılanların zaman yönelimlerinin kariyer hedeflerine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin oluşturulmuştur. Elde edilen bulgulara göre katılımcıların sadece gelecek zaman yönelimleri kariyer hedeflerine göre bir farklılık göstermektedir. Farklılığın kaynağına inildiğinde; akademisyen olmak isteyen öğrencilerin turizm sektöründe çalışmak isteyenlere; kamu sektöründe çalışmak isteyenlerin ise hem turizm sektöründe çalışmak isteyenlere hem de kendi işini kurmak isteyenlere kıyasla daha fazla gelecek zaman yönelimine sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu bulgu öğrencilerin geleceklerini güven altına almak isteğiyle, turizm sektöründe çalışmak veya kendi işini kurmaktansa, akademisyen olmak ya da kamu sektöründe iş bulma hedefinde olduklarını göstermektedir. Stevenson ve Gumpert'e (1985) göre, girişimci bireylerin en belirgin özellikleri, "risk alma" eğilimine sahip olmalarıdır. Bu nedenle kendi işini kurmak da risk faktörünü beraberinde getirmektedir (Konaklıoğlu ve Kızanlıklı, 2011). Bu nedenle, gelecek zaman yönelimine sahip olan öğrencilerin kariyer tercihlerinde risk faktörünün etkisi olduğu öne sürülebilir.

Araştırmanın ikinci hipotezi ise zaman yöneliminin kontrol odağı türüne göre farklılık gösterip göstermediğini araştırmaya yöneliktir. Elde edilen bulgulara göre, iç kontrol odağına sahip bireylerin daha fazla gelecek zaman yönelimine; dış kontrol odağına sahip bireylerin ise daha fazla kaderci zaman yönelimine sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Öyle ki; kaderci zaman yönelimine sahip bireylerin, hayata ve geleceğe bakış açılarının yazgısal, çaresiz ve umutsuz olduğu (Zimbardo ve Boyd, 1999) ve dış kontrol odağına sahip bireylerin de olayları, talih ve şans eseri olarak yorumlayarak daha kaderci bir yapıya sahip oldukları (Can, 1992) dikkate alındığında bu bulgunun beklenen bir sonuç olduğunu ifade etmek mümkündür. Bunun yanı sıra; Gadassi ve arkadaşları (2013), öğrenciler üzerine yaptıkları araştırmada daha fazla iç kontrol odağına sahip bireylerin kariyer kararı vermede daha uyumlu olduklarını ortaya koymuşlardır. Benzer şekilde Gati ve arkadaşları da (2011) daha fazla dış kontrol odağına sahip bireylerin kariyer kararlarını daha zor verdikleri sonucuna ulaşmışlardır.

Gelecek çalışmalarda zaman algısı ile kariyer seçme sürecinde karşılaşılan zorluklar ya da mesleki bağlılık gibi değişkenlerin de dâhil edilerek araştırılması konuya farklı bir zenginlik ve bakış açısı kazandırabilecektir.

KAYNAKÇA

- AKGÜL, A. ve ÇEVİK, O. (2003). *İstatistiksel Analiz Teknikleri, "SPSS'te İşletme Yönetimi Uygulamaları"*. Ankara: Emek Ofset Ltd. Şti.
- ALACATLI, E. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Zaman Perspektifleri İle Beş Faktörlü Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Ana Bilim Dalı.
- BASIM, N. H. ve ŞEŞEN, H. (2003). "Kontrol Odağının Çalışanların Nezaket ve Yardım Etme Davranışlarına Etkisi: Kamu Sektöründe Bir Araştırma". Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, s.159-168.
- BEYON, J., KELLEEN, T. and KISHOR, N. (1998), "Do visible minority students of Chinese and South Asian ancestry want teaching as a career? Perceptions of some secondary school students in Vancouver, BC", Canadian Ethnic Studies, Vol. 30 No. 2, pp. 50-73.
- BLUSTEIN, D. L. (1987). Social cognitive orientations and career development: A theoretical and empirical analysis. *Journal of Vocational Behavior*, 31, 63-80.
- BROWN, C., FENDER, C. G. and SHELTON, M. (2000). Psychosocial Identity and Career Control in College Student-Athletes. *Journal of Vocational Behavior*, 56, 53-62
- CAN, H. (1992). Organizasyon ve Yönetim. Ankara: Adım Yayıncılık.
- CARPENTER, P. and FOSTER, B. (1977), "The career decisions of student teachers", Educational Research and Perspectives, Vol. 4 No. 1, 23-33.
- D'ALESSIO M., GUARDİNO A., De PASCALIS V. and ZIMBARDO, P.G. (2003). "Testing Zimbardo's Stanford Time Perspective Inventory (STPI)- Short Form An Italian Study", Time&Society, Vol. 12 No.2/3, 333-347
- DAĞ, İ. (1991). Rotter'in İç-Dış Kontrol Odağı Ölçeği (RİDKOÖ)'nin Üniversite Öğrencileri İçin Güvenirliği ve Geçerliği. *Psikoloji Dergisi*, 7 (26), ss. 10-16.
- DAĞ, İ. (2002). Kontrol Odağı Ölçeği (KOÖ): Ölçek Geliştirme, Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması, *Türk Psikoloji Dergisi*, 17 (49), ss. 77-90.
- DRAKE, L., DUNCAN, E., SUTHERLAND, F., ABERNETHY, C., and HENRY, C. (2008). Time perspective and correlates of well-being. *Time & Society*, 17(1), 47-61.
- ESTERS, L.T. and BOWEN, B.E., (2005). Factors Influencing Career Choices of Urban Agricultural Education Students, *Journal of Agricultural Education*, Vol. 46, No:2, 24-35
- ETTINGTON, D. (1998) Successful Career Plateauing. *Journal of Vocational Behavior*, Volume 52, Issue:1, February 1998, Pages 72-88

- GADASSI, R., GATI, I. and ROLNICK, H. W. (2013). The Adaptability of Career Decision-Making Profiles: Associations With Self-Efficacy, Emotional Difficulties, and Decision Status. *Journal of Career Development*. 40(6), 490-507.
- GATI, I., LANDMAN, S., DAVIDOVITCH, S., ASULIN-PERETZ, L., and GADASSI, R. (2010). From career decision-making styles to career decision-making profiles: A multidimensional approach. *Journal of Vocational Behavior*, 76, 277–291.
- GJESME, T. (1979). Future time orientation as a function of achievement motives, ability, delay of gratification, and sex. *The Journal of Psychology*, Vol. 101, 173-188.
- HOLMAN, E. A., and ZIMBARDO, P. (2008) The Social Language of Time: The Perspective – Social Network Connection. *Basic and Applied Social Psychology*, 31:136–147.
- IŞIK, E. (2013). Mesleki Sonuç Beklentisinin Yordayıcıları Olarak Algılanan Sosyal Destek ve Denetim Odağı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(3), 1419-1430.
- İMAMOĞLU, E.O. ve GÜLER, A. (2007) Geleceğe İlişkin Yönelimlerde Benlik Tipine Bağlı Farklılıklar. *Türk Psikoloji Dergisi* 2007, 22 (60), 115-132
- KONAKLIOĞLU, E. ve KIZANLIKLI, M. (2011) Üniversite öğrencilerinin proaktif kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişki. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı:2, 72-92.
- KÜÇÜKKARAGÖZ, H., AKAY, Y. ve CANBULAT, T. (2013). Rotter iç- dış kontrol odağı ölçeğinin öğretmen adaylarında geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Akademik Bakış Dergisi*, 35, 1-12.
- KÜÇÜKKARAGÖZ, H. (1998). İlkokul Öğretmenlerinde Kontrol Odağı ve Öğrencilerinin Kontrol Odağının Oluşumuna Etkileri. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı. .
- LAM, D. and MIZERSKI, D. (2005). “The Effects of Locus of Control on Word-of-mouth Communication.” *Journal of Marketing Communications*. 11 (3), s.215-228, September.
- LEASE, S. H. (2004). Effect of locus control, work knowledge, and mentoring on career decision-making difficulties: Testing the role of race and academic institution. *Journal of Career Assessment*, 12, 239-254
- LIU, X., TEIN, J-Y, ZHAO, Z. and SANDLER, I. (2005). Suicidality and Correlates Among Rural Adolescents of China. *Journal of Adolescent Health*. 37 (6), 443-451.
- MALKI, R. (1998). Davranışlarda İç-Dış Kontrol Odağı ile Ruh Sağlığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Ana Bilim Dalı.
- MILFONT, T. L., and GOUVEIA, V. V. (2006). Time perspective and values: An exploratory study of their relations to environmental attitudes. *Journal of Environmental Psychology*, 26, 72-82.

- ÖZTEMEL, K. (2012). Kariyer Kararsızlığı ile Mesleki Karar Verme Öz Yetkinlik ve Kontrol Odağı Arasındaki İlişkiler. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32 (2): 459-477
- PETERSON, G. W., SAMPSON, J. P., Jr., and REARDON, R. C. (1991). Career development and services: A cognitive approach. Pacific Grove, California: Brooks/Cole
- ROTTER, J. B. (1966). Generalized Expectancies for Internal and External Control of Reinforcement. *Psychological Monographs*, 80, pp. 1-28.
- SAĞLAM Arı, G., YÜCEL Toy B. ve BOYLU, Y. (2012). Zimbardo Zaman Perspektifi Ölçeğinin İşletme Çalışanları Üzerinde Psikometrik Özelliklerinin Belirlenmesi, *20.Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi İzmir*
- SAVICKAS, M. L., SILLING, S. M. and SCHWARTZ, S. (1984). Time perspective in vocational maturity and career decision making. *Journal of Vocational Behavior*, 25, 258–269.
- SPECTOR, P. E., COOPER, C. L., SANCHEZ, J. I., O'DRISCOLL and M., SPARKS, (2002). "Locus of Control and Well-Being at Work: How Generalizable are Western Findings? *Academy of Management Journal*, 45 (2), pp. 453–466.
- STEVENSON, H. H. and GUMPERT, D. (1985). 'The heart of entrepreneurship', *Harvard Business Review*, 85, pp. 85- 94.
- ŞAHİN, M., SARI, S. V., DUMAN, S., KERİMOĞLU, U. ve KOCAMAN, T. (2015). Mesleki Kararsızlığın Yordanmasında Kontrol Odağı ve Mantık Dışı İnançların Rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 5 (43), 11-20.
- TAYLOR, K. M. and POPMA, J. (1990). An examination of the relationships among career decision-making self-efficacy, career salience, locus of control, and vocational indecision. *Journal of Vocational Behavior*. 37 (1), 17-31.
- TAYLOR, K. M. (1982). An investigation of vocational indecision in college students: Correlates and moderators. *Journal of Vocational Behavior*, 21, 471–476.
- TREADWAY, D.C., BRELAND, J.W., ADAMS, G.L., DUKE, A.B. and WILLIAMS, L.A. (2010). The interactive effects of political skill and future time perspective on career and community networking behavior. *Social Networks*, Vol.32, No.2, May, 138-147
- ZIMBARDO, P.G. and BOYD, J. N. (1999). "Putting Time in Perspective: A Valid, Reliable, Individual,-Differences Metric", *Journal of Personality and Social Psychology*, 77:1271-1288
- ZIMBARDO, P.G., KEOUGH, K.A. and BOYD, J.N. (1997). "Present Time Perspective as a Predictor of Risky Driving", *Personality and Individual Differences* 23:1007-1023